

KONFERENCJA METODYCZNA 4 XI 2020 r.

UCZEŃ I NAUCZYCIEL PRZYSZŁOŚCI. KOMPETENCJE KLUCZOWE W PRAKTYCE SZKOLNEJ

**Wokół *Balladyny*
Juliusza Słowackiego.
W jaki sposób wykorzystać
metodę odwróconej lekcji
do kształcenia
kompetencji kluczowych?**

Opracowały nauczycielki –
doradczynie metodyczne
ds. języka polskiego:
Mariola Michalska,
Barbara Sykulska
Agata Wójcik

1. KOMPETENCJE KLUCZOWE.

a) W jakim celu je kształcić?

Dzisiaj żyjemy w świecie GPS-a, YouTube' a, Facebooka, problemem staje się nadążanie za rozwojem technologii. Dzisiaj nie znamy nazw zawodów, które wykonywać będą nasi uczniowie. Zatem, aby odnaleźć się we współczesnym świecie, uczeń powinien wykształcić:

- umiejętności myślenia nieszablonowego, eksperckiego,
- umiejętność wprowadzania innowacji,
- umiejętność szukania nowych źródeł informacji
- umiejętności komunikacyjne,
- umiejętność rozwiązywania problemów – czasem interdyscyplinarnych,
- umiejętność współpracy, wymagającej czasem pokonywania różnic kulturowych, stref czasowych, kontynentów.

2. ODWRÓCONA LEKCJA (ANG. FLIPPED LEARNING/ TEACHING, CLASSROOM) – JAKO PRZYKŁAD SKUTECZNEJ METODY KSZTAŁCĄCEJ KOMPETENCJE KLUCZOWE.

Metoda odwróconej lekcji polega na zmianie koncepcji lekcji: uczniowie najpierw samodzielnie zapoznają się z nowymi treściami, a podczas lekcji pogłębiają i utrwalają swoją wiedzę, ćwiczą umiejętności, rozwiązują problemy z wykorzystaniem wiedzy nauczyciela.

a) Jak to zrobić w praktyce – czyli w jaki sposób odwrócić lekcje z *Balladyną* J. Słowackiego w roli głównej?

➤ Zadanie domowe:

- zadajemy je odpowiednio wcześniej, aby uczniowie mieli możliwość zapoznania się z materiałami. Ważne jest, aby wychowankowie wiedzieli, że ich praca w domu to punkt wyjścia do aktywności, które podejmą podczas lekcji. Przenosimy zatem odpowiedzialność za uczenie się na samych zainteresowanych;
- należy pamiętać, aby zadania dostosować do klasy, jej poziomu, do zainteresowań i potrzeb naszych uczniów;
- uczniowie mogą poszukiwać odpowiedzi na pytania, definiować określone pojęcia, zbierać konkretne informacje, tworzyć swoje materiały,
- ważne, aby uczniowie tworzyli notatki: mapy myśli, notatki graficzne itp.

W przypadku proponowanej lekcji zadanie pozwoli zanurzyć się uczniom w świat dramatu Słowackiego, dzięki prezentacji przygotowanej w aplikacji Genial.ly.

Link do zadania:

<https://view.genial.ly/5f8f5c6ffd802c0d228bc96e/presentation-balladyna>

Zalety:

Uczniowie, oglądając przygotowane materiały dydaktyczne, mogą je odtwarzać wielokrotnie – tyle razy, ile potrzebują, aby opanować prezentowane w nich treści. Rozwijamy ich samodzielność i poczucie odpowiedzialności.

Kształcone kompetencje kluczowe (szerzej opisane poniżej)

1. Kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.
2. Kompetencje w zakresie wielojęzyczności (jeśli mamy w klasie uczniów z doświadczeniem migracyjnym – obcokrajowców lub reemigrantów).
3. Kompetencje cyfrowe.
4. Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne (uczniowie uczą się wyciągania wniosków).
5. Kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.
6. Kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Materiały, które można zamieścić w prezentacji Genial.ly w ramach odwróconej lekcji:

- ✓ plakat,
- ✓ biogram autora, dane o epoce, informacje o utworze,
- ✓ opinie krytyków o utworze (przychylne i napastliwe),
- ✓ fragment szkicu literackiego lub tekstu popularnonaukowego poświęconemu lekturze,
- ✓ fragmenty dramatu do zobaczenia lub odsłuchania (teatr, teatr lalek, teatr cieni),
<https://www.youtube.com/watch?v=MrX2Qff2i-Y&t=7s>
<https://www.youtube.com/watch?v=4VGHPHl5Gbw>
<https://www.youtube.com/watch?v=52fE417id-Q>
<https://www.youtube.com/watch?v=jSjZ09rHnnA>
- ✓ piosenka (np. Renata Przemyk *Łatwo uwierzyć*)
<https://www.youtube.com/watch?v=GcSLgztTTD0>
i jej wersja zapisana,
- ✓ tekst piosenki Wojciecha Młynarskiego *Ballada o malinach*,
<https://www.youtube.com/watch?v=P-cWlN-uoos>
- ✓ wszystko, co nauczycielowi przyjdzie jeszcze do głowy.

- **Pomysły wykorzystania tych materiałów w pracy domowej oraz podczas cyklu lekcji z lekturą:**
- ✓ odszukanie w Internecie innych plakatów, rozszyfrowanie ukrytych na plakacie znaczeń symbolicznych z odwołaniem się do treści lektury;
stworzenie w generatorze kart minisłowniczka symboli;
<http://magiaimiecz.eu/generator-kart/>
 - ✓ stworzenie własnego plakatu promującego tę lekturę w klasie w darmowej aplikacji canva.com;
 - ✓ stworzenie notatki wizualnej – sketchnotki lub mapy myśli;
 - ✓ stworzenie kart do gry Omnibus (*Prawda czy fałsz* lub *Odpowiedz na pytania*);
<http://magiaimiecz.eu/generator-kart/>
<http://cardmaker.pythonanywhere.com/>
canva.com
 - ✓ stworzenie trimina lekturowego <http://schule.paul-matthies.de/Trimino.php>;
 - ✓ tworzenie odwróconej kartkówki;
 - ✓ tworzenie zagadek literackich w darmowej aplikacji comixify.ai;
 - ✓ tworzenie zdrapek do konkursu wiedzy o utworze, epoce, autorze, rodzaju i gatunku literackim;
<https://www.youtube.com/watch?v=DGLJt3noYFs&feature=share>
 - ✓ redagowanie własnej opinii o utworze, udział w dyskusji;
 - ✓ tworzenie kart wydarzeń, kart bohaterów:
<http://magiaimiecz.eu/generator-kart/>;
<https://remixer.visualthinkery.com/a/toptrump/ngeFy6oSlnXcWVQXEEEA>
 - ✓ tworzenie wiadomości z ostatniej chwili <https://breakyourownnews.com/>;
 - ✓ tworzenie wizytówek bohaterów z wykorzystaniem aplikacji canva.com;
 - ✓ przedstawianie fragmentu lektury lub treści ballady w teatrzyku kamishibai
<https://www.youtube.com/watch?v=BxTBx4m01lk>;
 - ✓ formułowanie wniosków za pomocą chmury wyrazowej, np.:
<https://wordart.com/>
 - ✓ tworzenie lapbooka lekturowego;
 - ✓ tworzenie portfolio, czyli teczki tematycznej;
 - ✓ stacje zadaniowe;

- ✓ lektura na wieszaku;
- ✓ lektura w pudełku;
- ✓ pokój zagadek;
- ✓ wprowadzanie kontekstów za pomocą hiperjumpów.

Kompetencje kluczowe kształcone podczas cyklu lekcji poświęconych lekturze

Kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji

Umiejętność rozumienia i tworzenia informacji to zdolność identyfikowania, rozumienia, wyrażania, tworzenia i interpretowania pojęć, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie, przy wykorzystaniu obrazów, dźwięków i materiałów cyfrowych we wszystkich dziedzinach i kontekstach.

Kompetencje te obejmują umiejętność czytania i pisania oraz prawidłowego rozumienia informacji pisemnej, wymagają zatem znajomości słownictwa, gramatyki funkcjonalnej i funkcji języka. W ich skład wchodzi świadomość głównych rodzajów interakcji słownej, znajomość pewnego zakresu tekstów literackich i innych, a także głównych cech rozmaitych stylów i rejestrów języka.

Niezbędne jest posiadanie umiejętności komunikowania się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach, a także kontrolowania swojego sposobu komunikowania się i dostosowywania go do wymogów sytuacji. Kompetencje te obejmują również umiejętności rozróżniania i wykorzystywania źródeł różnego rodzaju, poszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji, wykorzystywania odpowiednich pomocy oraz formułowania i wyrażania swoich argumentów w mowie i piśmie w przekonujący sposób, odpowiednio do kontekstu. W ich zakres wchodzi krytyczne myślenie oraz zdolność oceny informacji i pracy z nimi.

Kompetencje w zakresie wielojęzyczności

(jeśli mamy w klasie uczniów z doświadczeniem migracyjnym – obcokrajowców lub reemigrantów)

Kompetencje te określają zdolność do prawidłowego i skutecznego korzystania z różnych języków w celu porozumiewania się. Jeśli chodzi o zakres umiejętności, pokrywa się on zasadniczo z umiejętnością rozumienia i tworzenia informacji: opiera się na zdolności rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii

w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturowych. Kompetencje językowe zawierają w sobie wymiar historyczny oraz kompetencje międzykulturowe i wymagają znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej różnych języków oraz świadomości głównych rodzajów interakcji słownej i rejestrów języka. Istotna jest również znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języków.

Kompetencje cyfrowe

Kompetencje cyfrowe obejmują pewne, krytyczne i odpowiedzialne korzystanie z technologii cyfrowych i interesowanie się nimi do celów uczenia się, pracy i udziału w społeczeństwie. Obejmują one umiejętność korzystania z informacji i danych, komunikowanie się i współpracę, umiejętność korzystania z mediów.

Niezbędne jest rozumienie, w jaki sposób technologie cyfrowe mogą pomagać w komunikowaniu się, kreatywności i innowacjach oraz świadomość związanych z nimi możliwości, ograniczeń, skutków i zagrożeń. Konieczna jest też znajomość podstawowych narzędzi i ich funkcji oraz korzystanie z różnych rodzajów urządzeń, oprogramowania i sieci.

Kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się

Kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się to zdolność do autorefleksji, skutecznego zarządzania czasem i informacjami, konstruktywnej pracy z innymi osobami. Obejmują one zdolność określania swoich możliwości, koncentracji na zadaniu, radzenia sobie z jego złożonością, krytycznej refleksji i podejmowania decyzji. Niezbędna jest tu umiejętność pracy indywidualnej i grupowej, porozumiewania się z członkami zespołu i negocjowania, okazywania tolerancji, wyrażania i rozumienia różnych punktów widzenia, a także poszukiwania wsparcia, o ile jest ono potrzebne.

Kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej

Kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej obejmują rozumienie sposobów kreatywnego wyrażania i komunikowania pomysłów i znaczeń w różnych kulturach za pomocą różnych rodzajów sztuki i innych form kulturalnych oraz poszanowanie dla tego procesu. Oznacza to dostrzeganie i rozumienie różnych sposobów przekazywania idei między twórcą a odbiorcą w tekstach pisanych (drukowanych

i cyfrowych), teatrze, filmie, tańcu, sztukach plastycznych, muzyce itp. Wymaga to rozumienia własnej tożsamości twórczej i dziedzictwa kulturowego w świecie różnorodności kulturowej oraz tego, jak sztuka i inne formy kulturalne mogą być sposobem zarówno postrzegania, jak i kształtowania świata.

Kompetencje te obejmują również zdolność identyfikowania wartości osobistych lub społecznych kształtowanych za pomocą sztuki i innych form kulturalnych. Kluczowe znaczenie ma otwartość wobec różnorodności ekspresji kulturalnej i jej poszanowanie.

Lekcja a kompetencje kluczowe.

Kształtując kompetencje kluczowe, nauczyciel:

- staje się drogowskazem, a nawet coachem,
- stwarza właściwe warunki dydaktyczne, inspiruje, a nawet prowokuje,
- stawia na aktywność, kreatywność ucznia.

Mając na uwadze metody i sposoby realizacji danej jednostki lekcyjnej, nie sposób pominąć terminu – **myślenie wizualne**. Przykład lekcji odwróconej, teatryku kamishibai i innych omówionych narzędzi pokazuje, jak ważne jest połączenie znaku z obrazem czy muzyką – dzięki temu nauczanie będzie efektywne. Plakat, notatka wizualna, mapa myśli, karty do gry Omnibus, karty wydarzeń, wizytówka, wiadomości z ostatniej chwili, stacje zadaniowe i wiele innych narzędzi prowadzi do sukcesu.

Uczeń obcuje z tekstem, patrzy, wyobraża sobie, utrwała i przyswaja. Możemy śmiało stwierdzić, uczymy za pomocą dwóch kanałów kodowania wiedzy. Kanał werbalny-słowa czytane i słyszane (teks, muzyka). Kanał wizualny obrazy, tekst odbierany wzrokiem. Nasz mózg lubi to co wizualne.

Promujmy obraz!

Takie podejście do procesu nauczania na lekcjach języka polskiego poprowadzi nas – nauczycieli do sukcesu. Pozwoli na rozwijanie kompetencji kluczowych, ponieważ:

- pobudzi kreatywność,
- wpłynie na atrakcyjność przekazu,
- będzie sprzyjało zapamiętywaniu informacji,
- nauczy porządkowania, grupowania i selekcji materiału,
- wprowadzi elementy zabawy,
- usprawni skupienie.

Przedstawione metody i narzędzia pochodzą z naszej szkolnej praktyki. Pracując z wykorzystaniem powyższych metod osiągnęliśmy jeszcze jeden bardzo ważny cel: lekcje nie były nudą. Angażowały wszystkich uczniów. Wymieniając się dobrymi praktykami i uwagami, dostrzegaliśmy również, że nasze metody i narzędzia pozwoliły nam w pełni zrealizować jeszcze jedną ważną funkcję – funkcję relaksującą.

My, nauczyciele pamiętajmy!

- Wspieramy, nie podajemy gotowych rozwiązań.
- Pomagamy tworzyć notatkę, nie dyktujemy.
- Wprowadzamy dynamikę na zajęciach.
- Motywujemy!

Ważne działania nauczyciela podczas lekcji odwróconej:

- zachęcić do poszukiwań,
- pozwolić wykorzystać to co już znane, przyswojone,
- sprawić, aby pytanie było mostem do kolejnego pytania,
- wspierać, monitorować, nie wyręczać w realizacji poleceń,
- wskazywać cel działania, uczenia się.

Ważne by:

- praca domowa nie była nudna – wykorzystujemy różne metody, formy;
- opierać się na wiedzy z życia codziennego;
- przekonywać uczniów do wyznaczenia własnych celów w zakresie uczenia się;
- rozwijać każdą z kompetencji stosując ciekawe metody pracy;
- wykorzystywać różne źródła wiedzy – film, obrazy, muzykę itp.;
- starać się aktywizować wszystkich uczniów;
- pozwalać uczniowi odnieść nawet najdrobniejszy sukces.